

מכתב לאחי הדתי לאומי

הרב יעקב בוצ'קובסקי

מחבר הספרים "בעצתך תנחני"

בימים האחרונים הכאב שבילבך פרץ החוצה. הצער האיום על אובדן עשרות אברכים ובחורי ישיבות מקרב המגזר הדתי לאומי במלחמה, והקושי הבלתי נתפס של הנשים שנשארו בבית כאשר בעליהן בשדה הקרב למעלה משנה כמעט ברצף, ובעלי העסקים הקורסים, ועוד דברים רבים – שכבר במשך שנה הולכים ומעמיקים וגוברים מחיר כבד מנשוא – התפרצו בכאב עמוק כלפי, כלפי כל אלה המשווייכים למגזר החרדי.

למה אתם לא משתתפי סאיתנו בנטל הבטחוני? תושבי הארץ במצב של סכנת נפשות ואתם עומדים מנגד? אתם מטילים עלינו את העבודה הבטחונית מסכנת החיים שמוטל על כל אדם לעבוד עבור עצמו ועבור עמו? היתכן שאצלנו ימותו ואצלכם החיים ימשיכו כרגיל? היתכן שאנחנו נשמור עליכם ואתם תמשיכו בשגרת החיים כאילו כלום לא קרה?

אלה השאלות שלך, והשאלות כואבות ונוקבות, מדממות מלב פצוע. אי אפשר לפטור אותן בנקל, חייבים לברר את הדברים.

אני חייב לך תשובה. התשובה חייבת להיות יסודית, אי אפשר להתחיל מהאמצע. אולי יהיו בתשובה הזאת גם דברים שישמעו כהתרסה, והמטרה היא לא להתריס, בוודאי לא בשעה כזאת שהמת מוטל לפנינו, ואתם עושים מלאכת קודש לשמור על עם ישראל ולהציל אותו מיד צר. אבל האמת צריכה להיאמר.

לפני שבעים וחמש שנה קמה מדינת ישראל, בסופו של תהליך ציונות ארוך שנים. המדינה קמה על אדמת הקודש של ארץ ישראל, להיות בית יהודי לעם ישראל. באותה תקופה היו שלוש גישות למוצר החדש: הציונות החילונית, הציונות הדתית, והחרדיות. הציונות החילונית, מהותה ומשנתה היה – ככל הגויים בית ישראל. אנחנו סוף סוף עם חפשי בארצנו, יש לנו דגל, שפה, היסטוריה עשירה, יש לנו צבא וכלכלה. יצאנו מהגלות הארוכה למהלך חיים חדש ומתוקן.

החרדיות גרסה שהאמירה של הציונות היא אמירה של התרסה כלפי שמיא, אמירה של חורבן התורה וחורבן היהדות. עם ישראל אינו עם ככל העמים. אנחנו עם התורה, התורה היא חיינו והיא מדריכת צעדינו, האדמה היא אדמת קודש, השפה היא שפת קודש, השליחות שלנו בעולם היא לתקן עולם במלכות שקי, לא ללכת אחרי הגויים, לא להיות חלק מהמועדון. אנחנו עם לבד ישכון ובגויים לא יתחשב. אין לנו חלק ונחלה איתם. אנחנו חלק ה' עמו ותו לא.

ומה נעשה עם המדינה שקמה? נחיה לצידה, לא נחיה חלק ממנה. אפשר לקבל את הרעיון שהתהליכים הרבים שמתרחשים הם מימוש חזון הנביאים, אבל המדינה היא בוודאי לא חלק מהם. המדינה כגוף היא חפצא של חטא, הורתה ולידתה בטומאה. נחיה לצד המדינה, לא נראה בה תהליך של קודש.

לעומת זאת הציונות הדתית גרסה שהציונות היא תהליך גאולי, יש להיות חלק מהציונות משום שהיא מימוש חזון הנביאים והיא הגאולה השלמה. אבל המדינה היא חילונית ומצהירה במוצהר שהיא כופרת בה? אוקיי, נבלע את זה ונשפיע מבפנים. בסופו של דבר אנחנו נקדש את המדינה.

אפשר להיכנס לדקויות של הגדרה לכאן ולכאן, אבל לא זה הנושא. השאלה היא מה קורה בפועל, איך הציבורים שלנו, המגזר החרדי והמגזר הדתי, חי עם המדינה הזאת. המדינה של בן גוריון היא לא המדינה של היום, דברים השתנו לטובה במובנים רבים, אבל השאלה היא ברמה הכללית של ההתנהלות של המדינה הזאת.

המדינה היא חילונית. הפרהסיא שלה היא חילונית. אין בה שמירת שבת במובן הקדוש והמרומם שלה במרחב ציבורי, הצבא שלה הוא צבא פרוגרסיבי מורעל באג'נדות שמאלניות מובהקות, התורה לא מוערכת בה, ועוד. האנשים הפרטיים – הולכים ומשתפרים מיום ליום, יש חזרה בתשובה, יש הכרה באלוקים, השנה האחרונה בפרט הביאה תהליך מבורך של התחזקות, אבל המדינה כגוף היא חילונית.

חרדי ממוצע – חי ליד המדינה. לא מרגיש בנוח מול טקסיה ואזכרותיה ודגליה וסמליה. ראשי ממשלותיה ונשיאיה אינם אנשים מוערכים בעיניו. הוא לא גדל על זה, זה לא הבית שלו. הבית שלו זה השטעטל החרדי.

לעומת זאת דתי לאומי ממוצע – חי בתוך המדינה, זה הבית שלו. הצבע הירוק של המדים לא מעורר בו דחיה אינטינקטיבית אלא ריגושים חיוביים; חברי הכנסת שלה וראשי הממשלה שלה הם דמויות מוערכות בעיניו, גם אם הם רחוקים מתורה ומצוות. נשיא המדינה הוא סמל שיש לכבד מבחינה ערכית. חוקי המדינה הם דבר שצריך לשמור עליו כי זה חוק המדינה, ופסקי הרבנות הראשית הם קודש. עד כאן ברור? זאת המציאות.

נשאל כך: האם מקובל עלינו שאדם שהתורה בראש מעייניו אמור לא להרגיש בבית במדינה שמהותה היא חילונית? שוב, ברוך ה' חלק גדול מהמדינה הולכים ושבים ליהדותם, אבל המדינה במהותה אינה יהודית. חוקת המדינה אינה לקוחה מהתורה, בתי המשפט שלה אינם פועלים על פי התורה, מחוקקיה אינם מתחשבים ברצון ה'. האם אפשר להרגיש חלק טבעי מתוך מדינה כזאת?

תענה ותאמר: אבל זה דבר ה' שמתגלה בצורה כזאת, מתוך הקליפות, וכך היה רצון ה' להביא את הגאולה, זה בסך הכל תהליכים שצריך לעבור כדי להגיע לתיקון השלם, ואנחנו צריכים להיות חלק מהתהליכים הללו. תורות שלמות של הראי"ה קוק אי אפשר לתמצת בכמה שורות, זו תפיסת עולם שצריך ללמוד אותה ולהכיר אותה.

בסדר. אפשר לדון הרבה על הגדרות, אבל השאלה היא לא מה אנחנו מנסחים לעצמנו בבית המדרש בלימוד השקפה, אלא איך אנחנו חיים. האם אנחנו מחוברים בהווייתנו לצורה השלמה של יהודי של פעם, שלימוד תורה הוא מרכז חייו, ששומר שבת בדבקות ומברר פרטים בהלכות מוקצה, בקיצור – יהודי בלי חכמות ורעיונות, או שאנחנו מחוברים יותר לישראליות, לצורה החדשה של יהודי שנולדה בתנועת הציונות? ננסח כך: עם מי אנחנו רוצים יותר להזדהות, איפה הבית שלנו נמצא – בשטעטל היהודי או במדינה החילונית?

עם כל המעלות הגדולות שיש לכם הדתיים הלאומיים, מעלות שאי אפשר לבטל אותן, יש נקודה אחת מרכזית שבה אנחנו חלוקים: הציבור החרדי עמל בחירוף נפש במשך שבעים וחמש שנות מדינה להקים לעצמו שטעטל חרדי בתוך מדינת ישראל. אנחנו משלמים על זה מחירים כבדים מנשוא. אין לנו פרנסה נורמלית, כי אנחנו לא עובדים, כי אנחנו מפחדים להתערבב באקדמיות. למשל. נשמע לכם מובן מאליו? זה קשה, אוהו. עוד דברים? אנחנו גרים בערים חרדיות צפופות, שלא נעים תמיד לחיות בהן. אף אחד לא אשם בזה, אנחנו יכולים לגור ברעננה. אבל זו דרך חיים שבחרנו בה וחונכנו אליה – הסתגרות. אנחנו בנינו חומות שיעזרו לנו לשמור על הצורה המקורית של יהודי. לא רוצים להתרגל לישראליות וכל מה שהיא אומרת. הישראליות מאפשרת יהודי מזן חדש, היא נותנת לגיטימיות לעבירות חמורות, היא ליברלית להרס התורה. ואנחנו לא מוכנים לתת דריסת רגל למחלה נוראה זו.

אצלכם הבחירה היתה שונה – להיות חלק מהמדינה. נניח שבאמת הבחירה היתה לשם שמים, כדי להשפיע על מפעל הציונות מבפנים (הנידון כאן הוא לא על הרבנים מורי דרככם אלא על הדרך שבה הדברים התבצעו בפועל). הבחירה היתה להיות חלק מהסיפור של היהודי החדש, הלא גלותי, המעורבב עם כולם, חבר של כל הגויים, שהקים לו מדינה עם צבא נועז וכלכלה מטפסת. לאן זה הביא אתכם? בסופו של דבר, אם אתה לא בונה חומות – ההרגשה היא שהרבה יותר נחמד להשתייך לישראלי המחוספס מאשר לחרדי הגלותי.

הנה דוגמא: הגיח לעולמנו האינטרנט. אצלנו נלחמים בו עד היום בשצף קצף, עם דם ניגר מהאצבעות. ומשלמים מחירים, גם של חוסר נוחות טכנית, וגם תחושה של פיגור (מלגלים עלינו "אתם מכת ההאמיש"), וגם מחירי פרנסה כבדים מאוד, לא פעם ולא פעמיים. מי משלם את המחירים האלה? אנשים רגילים מהשורה. מי פיתח את החסימות ההרמטיות? חרדים או דתיים לאומיים? אצלכם קיבלו אותו בזרועות פתוחות. כולם מחזיקים סמארטפונים. אתם טוענים: מה הבעיה? אדרבה, זה מקדש את החומר, לקחת את האינטרנט ולשים בו שיעורי תורה... אינני מדבר על הפרט (גם הרבה חרדים לא עומדים בפיתוי, אבל ברמת הפרט), אני מדבר על הכלל. זה פרט שיצא ללמד על הכלל.

לא ניכנס לדיון עקרוני על תורותיו של הראי"ה קוק מול גישתו של החזון איש. זה באמת ויכוח עמוק מאוד. השאלה היא על התוצאות. גם אנחנו החרדים רחוקים מלהיות מושלמים, יש לנו הרבה מה לתקן.

אבל כרגע אנחנו דנים על עקרונות כלליים, על הווי של עולם. היכן אתה חי, לאן אתה מרגיש מחובר, ממי אתה מרגיש צורך לקבל אישור שאתה שווה, בעיני מי חשוב לך יותר לשאת חן, האם בעיני אברך ממיר או בעיני שופט בבית המשפט העליון. ננסח בחדות: איפה מתרחשים החיים האמיתיים, ואיפה רק צריך להיות בסדר.

האם באמת כל היחס שלכם כרגע למדינה הוא רק רצון ליהד אותה מבפנים? יתכן שזו היתה הכוונה המקורית בחיבור אל הציונות, אבל האם באמת זה מה שיצא מזה, או שיצא משהו קצת אחר?

ברגעים אלה אתם כאובים עד לשד העצם על הדם הנשפך. אין אדם נתפס על צערו הכבד מנשוא. אבל האם הפניתם את אותה מסה של כאב לכיוון ציבור התל אביבי הבליון המשתמט בהמוניו? האם העזתם להחציף פניהם אל השמאל שהעיף אתכם מגוש קטיף רק כדי לחנך אתכם (כלשוננו של היהיר האוחז בלפיד השנאה – "המטרה של ההתנתקות היתה לחנך אתכם לדמוקרטיה"), שאפילו לא התנצל פעם אחת על הפשע הזה?

ברגעים אלה כשאתם תחת אש ונלחמים יותר מכל מגזר אחר, מתנהל קמפיין שלם נגד שר האוצר מטעמכם, מכנים אותו "שר המגזר". את השר הנוסף שלכם, בן גביר, מכנים בתקשורת בכל כינוי גנאי. מאשימים אתכם בסיכול עיסקאות החטופים. הגבתם על כך? התקפתם את שונאיכם לפחות במידה שבה אתם מתקיפים אותנו?

למה זה לא קורה? למה להם אתם שותקים ומתנצלים? כי אתם מרגישים שבסופו של דבר החילונים הם אדוני הארץ, שם מתרחשים החיים האמיתיים. מהם צריך לקבל אישור. לעולם לא הייתם מעזים לירוק בפרצוף של מדינת ישראל מו שאנחנו עושים בימים אלה. הגישה שלכם היא תמיד לחבק את המגזר החילוני, לכאורה כדי לקרב אותם לתורה, אך בפועל במעמקי הלב – כדי לקבל מהם סוף סוף חיבוק בחזרה.

אינני בא להוסיף צער על צערכם. אני בא להצביע על עובדה: אי אפשר להיות חלק ממדינת ישראל ולאהוב את סמליה ומנהגיה ואורחותיה החילוניים – מבלי לרצות למצוא חן בעיניה, מבלי להרגיש חלק מהסיפור הישראלי על כל הרוע שבו, על כל ההתרסה שבו כלפי שמיא. עם ישראל הוא עם של נצח ואינו חלק ממשפחת העמים. שרדנו אלפיים שנה בזכות היהודי האותנטי של השטעטל שאינו מכיר חכמות, ואצלו מצוה זו מצוה ועברה זו עברה. זה היהודי שאליו אנחנו נצמדים ואילו אנחנו חייבים להיצמד, גם ובעיקר במדינת ישראל המודרנית.

הגיוס לצבא, הוא סיפור של התחברות לישראליות. גם בגדודים הכי שמורים, בסופו של דבר רוח המפקד תרתי משמע היא חילונית. ההרגשה היא שהחילונים הם בעלי הבית, הם אלה שמכתיבים את ההתנהלות, את האג'נדות, את הכללים, הם אלה שמנהלים את החיים. עושים טובה ובאים לקראת החייל שומר התורה כדי שהוא יסכים להתגייס, מתחילים ויכוחים איתו על פיקוח נפש בשבת, אולי בסוף גם מסכימים לו איכשהו לחיות על פי אמונתו, אבל בסופו של דבר ההרגשה היא שהתורה היא נטל, היא חלילה לא הסיפור האמיתי של החיים. החיים החילוניים הם הסיפור. לעולם לא נשלח את ילדינו למקומות כאלה.

והנה דוגמא מתוך הנושא שלנו עצמו. אתם סובלים בצבא מתקרת זכוכית אטומה, לא נותנים לחייל הדתי לאומי להתקדם לפיקוד. אתם טובים רק כבשר תותחים. איך יכול להיות שישים אחוז מהנופלים הם דתיים לאומיים? כי לא נותנים לכם להתקדם, אתם טובים בשביל למות למען הישראלי השמאלן. ואתם שותקים. במקום עכשיו לנצל את קשיות העורף החרדית ולהגיד לפיקוד העליון – "אתם רואים את ההצבעה ברגליים של החרדים? זה בגלל זה, שהצבא לא באמת מקבל את היהדות כחלק ממנו. ואנחנו בסופו של דבר גם נהיה כמותם, גם אנחנו נפסיק להתגייס. נמאס לנו להיות פראירים". אבל לא זו בלבד שאתם לא מצטרפים למאבק שלנו, אתם מצטרפים לאלה שמדירים אתכם מכל עמדת כח, אלה שזרקו אתכם מהבית לפני עשרים שנה, כשהזהרתם מה תהיינה התוצאות, ועכשיו אתם באים להילחם בשבילם באותם מקומות. הם בסדר בשבילכם, כי אותם צריך לקרב. לאן אתם שייכים באמת?

נניח שמחר יקום צבא חרדי עצמאי. הצבא יבין שאין לו סיכוי לגייס חרדים אליו, והוא יתן לחרדים אוטונומיה, כמו שיש חינוך העצמאי יהיה גם צבא עצמאי. המדים יהיו שחור לבן, המלחמה תהיה על פי התורה ולא על פי האג'נדה השמאלנית. לאן תשלחו את בניכם? שכחתי להגיד: הצבא הזה לא יקצור מחמאות בתקשורת. יתקיפו אותו וישפילו אותו כמו שמשפילים היום את החינוך החרדי. זה יהיה צבא

מהשטעטל. אבל צבא יהודי, יעיל, שמקיים את מאמר דוד המלך "ארדפה אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם". לאן תלכו?

אנחנו בחרנו להפנות גב למדינת ישראל כגוף שלטוני. לא רוצים חיבור למוסד הזה מבחינה ערכית, גם בשביל להשפיע. ההשפעה הזאת היא דו צדדית, היא תאבד לנו את הקשר עם השטעטל השמור, היא תשנה לנו את כל התפיסה שאנחנו לוחמים עלה בחירוף נפש כבר שבעים שנה. יש לנו תוצאות יפות, עם זאת שיש לנו גם הרבה לתקן, הרבה שחיקה ועייפות שחדרו למערכת, הרבה נהנתנות שחדרה, אבל יש לנו בסופו של דבר ציבור יפה שמחובר לבית של היהדות. חבל שבמקום לשלב ידים ולחזק באמת את הכח האמוני של עם ישראל, בלי להתייפף לחילונים ובלי לקבל מהם אישורים – אתם בוחרים להתרחק. הכאב שלכם מובן, מתו מוטל לפניו. אבל עדיין ההתנהלות לא נכונה. ואפשר לתקן.

נ.ב. אין במאמר הזה משום טפיחת שכם עצמית. הדרך שלנו להסתגר בתוך חומות גם כן גובה מחירים, ואנחנו בתוך סיפור מאוד מורכב (ניתן לקבל חינם את החוברת "דרכי ישרים" העוסקת בהתמודדויות האופייניות של המגזר החרדי, במייל שבתחתית העמוד). אבל כעת אנחנו בסערת דיון על כל הקופה, על עצם הדרך שלנו.

לקבלת מאמרים שבועיים:

B0548407520@gmail.com